

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. Коста Славов Костов д.м.

Директор Филиал Хасково на Тракийски университет – Стара Загора

на дисертационен труд

**„ОПТИМИЗИРАНЕ НА ЗДРАВНИТЕ ГРИЖИ И ДЕЙНОСТИ ПРИ
КОРОНАРНО – СЪДОВИ ПРОЦЕДУРИ”**

на **ИРИНКА АТАНАСОВА ХРИСТОВА**

За придобиване на образователна и научна степен „Доктор“

Област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт

Професионално направление: 7.4. Обществено здраве

Специалност: „Управление на здравните грижи ”

Данни за процедурата

Със заповед на Ректора на МУ-Варна Р-109-268/25.05.2018г. съм определен за член на Научно жури, а със Заповед № 109-358/13.06.2018г. да изготвя рецензия във връзка със защита на дисертационен труд на тема „Оптимизиране на здравните грижи и дейности при коронарно – съдови процедури“ от Иринка Атанасова Христова.

Биографични данни и кариерно развитие

През 2000г. Иринка Атанасова Христова завършва медицински колеж гр. Русе, специалност „ Медицинска сестра”, а през 2002г. Великотърновски Университет „ Св. Св. Кирил и Методий” – Филиал гр. Русе, специалност „ Социални дейности” – ОКС „ Бакалавър”. През 2009г. в Медицински Университет гр. Варна завършва „ Управление на здравните грижи” – ОКС „ Магистър”.

Професионалната ѝ дейност започва през 2001г., като медицинска сестра в МБАЛ гр. Русе в отделение за интензивно лечение на заболявания с терапевтична насоченост. От 2008 до 2014г. работи като медицинска сестра в СБАЛК „ Медика кор” ЕАД в Ангиографска зала, а от 2014г. до настоящия момент в Русенски Университет „ Ангел Кънчев” – Факултет „ Обществено здраве и здравни грижи” , Катедра „ Здравни грижи”, като асистент.

Член е на Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи и Съюз на учените в България.

Описателна характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд, разработен от Иринка Атанасова Христова съдържа 176 страници, структуриран според стандартните изисквания, включващи: 5таблицы и 41 фигури, 12 приложения. Цитирани са 146 литературни източници, от които 36 на кирилица и 130 на латиница.

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на катедрен съвет на Катедра „Здравни грижи” при Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна.

Оценка на актуалността на темата

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд е разработен задълбочено от Иринка Атанасова Христова и е посветен на един много важен проблем в здравеопазването и общественото здраве, а именно оптимизиране на здравните грижи и дейности при коронарно – съдови процедури. Темата на дисертационния труд е съвременна и дисертабилна. Въведението аргументирано отразява актуалността на проблема на настоящия дисертационен труд. Сърдечно съдовите заболявания са водеща причина за смърт в целия свят. Според данни на Националния център по обществено здраве и анализи, страната ни е първа в Европа по смъртност от сърдечно съдови заболявания. Нарастващата диагностична и терапевтична стойност на инвазивните процедури при пациенти със ССЗ създава предизвикателства за образованието и подготовката на медицинските сестри да практикуват в тази високо специализирана област. В Наредба № 34 е визирана специалност и професионална квалификация Инвазивна кардиология за лекарите, без да е предвидена професионална квалификация за медицинските сестри.

Бързите темпове на разрастване на високотехнологичните клиники за инвазивна кардиология изискват адекватен отговор от университетите за подготовка на медицински кадри.

Литературен обзор

Докторантката прави аналитичен обзор на литературата, разглеждаща проблема „Оптимизиране на здравните грижи и дейности при коронарно – съдови процедури“.

Логично структурираният литературен обзор показва широките компетенции на докторантката в областта на разглеждания проблем. Той завършва с обобщение, което обосновава целта и задачите на дисертационния труд.

Методика на научното проучване:

Целта на изследването е чрез повишаване компетенциите на медицинските сестри и подобряване информираността на пациентите, относно коронарно – съдовите процедури, да се постигне оптимизиране на здравните грижи и да се предложи алгоритъм за клинично приложение на комплексна програма за оптимизиране на здравните грижи и дейности при коронарно – съдови процедури. Основната цел и задачите са конкретно формулирани и отразяват прецизно извършената от Иринка Атанасова Христова изследователска работа.

Изследователските методи са съвременни, правилно подбрани, като осигуряват високо научно – приложно ниво на резултати и демонстрират добра методична подготовка на дисертанта. Използвани са следните методи:

- Социологически методи
- Педагогически методи
- Статистически методи
- Графичен метод

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя резултати, логически оформени и структурирани в глава III и IV.

Глава трета представя авторска концепция за прилагане на комплексна програма за ОЗГДКСП – Алгоритъм за клинично приложение на Комплексна програма за ОЗГДКСП, ориентиран към повишаване компетенциите на медицинските сестри и информираността на хоспитализирани пациенти в отделения по инвазивна кардиология. След

направената експертна оценка от старши медицински сестри и лекари инвазивни кардиолози, единодушно подкрепят мнението, че е необходимо предварително обучение на новопостъпилите медицински сестри за да могат да работят ефективно в ангиографска лаборатория.

В глава четвърта с приложената Комплексна програма за ОЗГДКСП се проследяват някои от основните показатели даващи възможност за анализ: - при медицинските сестри – професионална характеристика, знания преди и след обучението, умения и удовлетвореност. При пациентите – социално демографска характеристика, здравословно състояние, степен на тревожност, стил на живот, информираност и удовлетвореност.

Формулираните изводи, препоръки, предложения и приноси на дисертационния труд са направени в глава пета на базата на собствените данни от научното проучване.

Активното включване на медицинските сестри би подобрило здравното състояние на пациентите, тяхната информираност и удовлетвореност от положените здравни грижи. Допълнителната квалификация би усигурила достойно място на специалистите по здравни грижи в екипа, осъществяващ инвазивна сърдечно съдова диагностика и терапия. Необучените медицински сестри са финансово неефективни в екипа за инвазивна диагностика.

В Европа и Австралия има внедрени програми за специализация и професионална квалификация по кардиология за лица от професионално направление „Здравни грижи”, каквито у нас не се установяват. В заключение докторантката съобщава, че експертите високо оценяват предложения курс за СДО, като част от Комплексната програма за ОЗГДКСП и са на мнение, че ще предостави необходимите знания, умения и компетенции за работа в ангиографска лаборатория.

В резултат на направеното проучване, проведеният експеримент и апробиране на Комплексната програма за ОЗГДКСП, докторантката обосновава следните **препоръки към:**

- Министерство на здравеопазването
  - „В Медицински стандарт по кардиология” да се заложат изисквания за професионална квалификация или специализация на медицинските сестри, работещи в ангиографска лаборатория.

- В Наредба № 1 за придобиване на специалност в системата на здравеопазването да бъде предвидена специалност за медицински сестри – „Инвазивна кардиологична сестра”.
- Дружество по интервенционална кардиология
  - Да се препоръча прилагането на Алгоритъма за медицински сестри за клинично приложение на Комплексната програма за ОЗГДКСП.
- Университетите за подготовка на специалисти по здравни грижи
  - Да предлагат курсове за продължаващо обучение с цел придобиване на допълнителни компетенции по инвазивна сърдечно – съдова диагностика.
  - В учебния план на специалност „Медицинска сестра да бъде включена за изучаване дисциплината „Сестрински дейности и грижи в инвазивната кардиология”, като свободно избираема или факултативна.
- Лечебни заведения за болнична помощ
  - Следдипломното обучение и професионалната квалификация на медицинската сестра да бъдат стимулирани, с цел повишаване качеството на здравните грижи и икономическа ефективност.

Приносителите на научното изследване са с теоретично познавателен и практико приложен характер.

Приноси с теоретичен характер:

- Според литературни източници от Европа, САЩ и Австралия е направено проучване за мястото, ролята и участието на медицинската сестра при инвазивните сърдечно съдови процедури.
- Със собствено изработен инструментариум е създадена Комплексна програма за ОЗГДКСП.
- Разработена е програма за СДО на тема: „Сестрински дейности и грижи в инвазивната кардиология”, апробирана чрез проведения експеримент.

- Разработен е Алгоритъм за медицински сестри за клинично приложение на Комплексна програма за ОЗГДКСП.

Приноси с практико приложен характер:

- Апробирана е Комплексната програма за ОЗГДКСП
- Разработен е Алгоритъм за медицински сестри за клинично приложение на Комплексна програма за ОЗГДКСП, който стандартизира дейностите на медицинската сестра, гарантира качеството и индивидуалния подход при прилагане на здравни грижи.
- Разработена е и приложена в проведения експеримент е пациентска информационна брошура „ препоръки за начин на живот след коронарна процедура”
- Внедрена е избираема учебна дисциплина „ Сестрински дейности и грижи в инвазивната кардиология” в учебния план за специалност „ медицинска сестра” в Русенския университет.

Дисертационния труд е написан на добър език, прецизен по отношение на терминологията.

Във връзка с дисертационния труд докторантката е представила четири пълнотекстови публикации у нас и в чужбина.

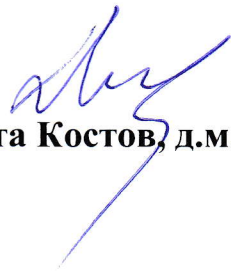
Авторефератът достоверно възпроизвежда съдържанието на дисертационния труд. Цялостната ми оценка за Дисертацията е положителна.

Заключение

В заключение считам, че представеният научен труд притежава характеристики и качества на завършена дисертация с актуална тема и приложена адекватна методика, с компетентни анализи и значими в теоретичен и практичен аспект резултати.

Във връзка с всичко изложено по - горе давам с увереност положителната си оценка за представения дисертационен труд / със съответния автореферат/, за постигнатите в изследването резултати и демонстрираните научни приноси. Ето защо предлагам на членовете на Уважаемото жури да присъди образователната и научна степен „Доктор” по научна специалност „Управление на здравните грижи” на Иринка Атанасова Христова.

09.07.2018г.
Варна

Изготвил рецензията:
Проф. д-р Коста Костов, д.м.